

Statistiska centralbyrån   Statistics Sweden

Betalningsbalansen

Första kvartalet 2011

Betalningsbalansen

Första kvartalet 2011

Balance of Payments. First quarter 2011

Statistics Sweden
2011

Producent
Producer SCB, enheten för betalningsbalans och finansmarknadsstatistik
Statistics Sweden, Balance of Payments and Financial Markets
Box 24300
SE-115 81 Stockholm
+46 8 506 940 00

Förfrågningar
Enquiries Lizette Appelberg, +46 8 506 944 04
lizette.appelberg@scb.se
Fredrik Öhrström, +46 8 506 941 12
fredrik.ohrstrom@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i denna publikation. Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, *Betalningsbalansen. Första kvartalet 2011*.

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, *Balance of Payments. First quarter 2011*.

Omslag: Ateljén, SCB
Cover

URN:NBN:SE:SCB-2011-FM04BR1101_pdf (pdf)

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se.
This publication will only be published on www.scb.se.

Förord

Betalningsbalansen sammanställs och publiceras sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

Betalningsbalansen är en sammanställning av Sveriges reala och finansiella transaktioner med omvärlden och delas in i bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen.

Denna rapport omfattar utfallet av första kvartalet 2011.

Statistiska centralbyrån, maj 2011

Folke Carlsson

Christina Ekblom

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Betalningsbalansen första kvartalet 2011	8
Bytesbalansen	8
Utrikeshandel med varor och tjänster	8
Faktorinkomster	10
Finansiell balans	12
Direkta investeringar	12
Portföljinvesteringar	13
Finansiella derivat	14
Övriga investeringar	14
Valutareserven	15
Vad är betalningsbalansen?	16
En härledning av betalningsbalansen	16
Sambandet med utlandsställningen	18

Sammanfattning

Överskottet i bytesbalansen uppgick under första kvartalet till 71,1 miljarder kronor. Det är en förstärkning med 16,5 miljarder kronor jämfört med samma period 2010. Det är främst ett ökat överskott i varuhandeln som bidragit till förstärkningen. Även kapitalavkastningen bidrog till förstärkningen, mest på grund av direktinvesteringar som gav högre avkastning.

Bytesbalansen stärktes även jämfört med fjärde kvartalet 2010 vilket beror bland annat på ökad kapitalavkastning men också minskat underskott inom löpande transfereringar. Importen av varor minskade också under kvartalet vilket gjorde att handelsbalansen återigen är på samma nivå som i början av år 2009.

Den finansiella balansen resulterade i ett nettoutflöde på 127,3 miljarder kronor för första kvartalet 2011. Det var främst portföljinvesteringar som bidrog till utflödet med kapitalutflöden på 92,9 miljarder kronor netto. Utflödet förklaras främst av handel med svenska statspapper samtidigt som svenska investerare ökade sina innehav av utländska räntebärande värdepapper. Även lån till utlandet inom övriga investeringar gav nettoutflöden av kapital.

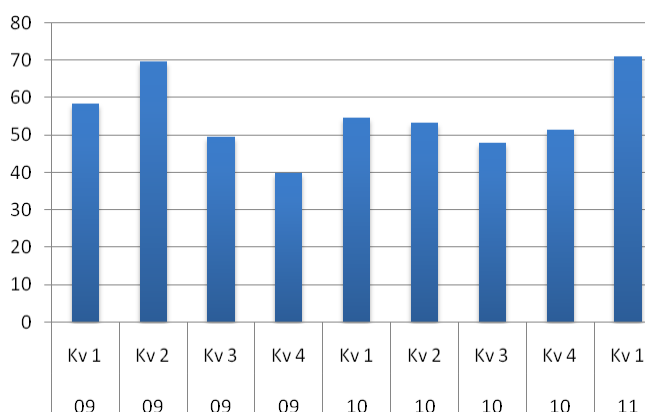
Betaldningsbalansen första kvartalet 2011

Betaldningsbalansen uppvisade ett relativt stort överskott i bytesbalansen om 71,1 miljarder kronor under årets första kvartal. Den finansiella balansen gav ett kapitalutflöde om 127,3 miljarder medan kapitalbalansen genererade ett litet underskott om 0,1 miljarder kronor.

Bytesbalansen

Bytesbalansen utgörs till stor del av handel med varor och tjänster vilka under kvartalet gav upphov till inflöden om 53,2 miljarder kronor. Det är en klar förbättring sett till första kvartalet föregående år då motsvarande var 39,5 miljarder kronor. Det är framförallt varuhandeln som bidragit till ökningen men likaså handeln med tjänster steg något sett till samma period föregående år. Även kapitalavkastningen med ökade återinvesterade vinstmedel inom direktinvesteringar bidrog till det större överskottet i bytesbalansen.

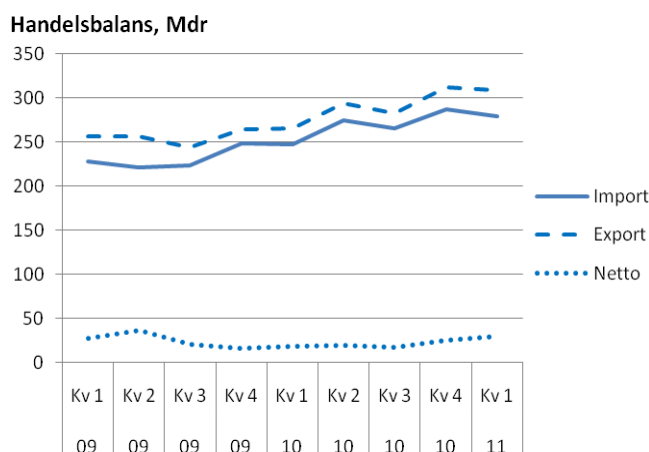
Bytesbalansen, mdr

Utrikeshandel med varor och tjänster

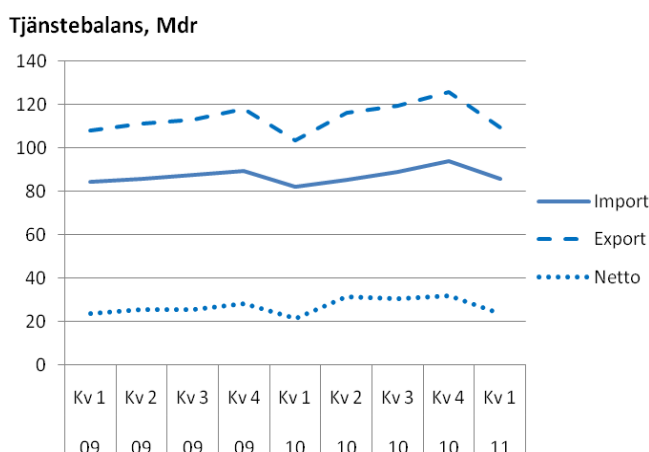
Den totala exporten såväl som importen av varor ökade sett till samma period föregående år och ligger nu på nivåer jämförbara med inledningen av år 2008. Exporten steg mer än importen vilket medförde en något starkare handelsbalans på 29,7 miljarder. Sett till samtliga kvartal förra året är detta en klar förbättring.

Det fanns tidigare farhågor att en fortsatt stärkning av kronan skulle dämpa exporten och trycka ned tillväxten i Sverige. EU-området är en viktig handelspartner och förra året stärktes kronan mot euron med hela 12 procent. Detta fortsatte även under årets första kvartal då kronan steg mot euron 0,7 procent. Trots detta ökade exporten till EU-länderna jämfört med samma kvartal föregående år. Exporten till länder utanför EU steg dock mer.

Första kvartalet varje år uppvisar vanligtvis en något lägre omsättning i handeln med tjänster och år 2011 var inget undantag. Handeln med tjänster minskade under kvartalet till dryga 23 miljarder netto, men sett till samma period tidigare år var det istället en ökning med 2,1 miljarder. Ökningen beror på att exporten steg nästan dubbelt så mycket som importen gjorde.

De poster där utvecklingen varit starkast under året är bland annat data- och informationstjänster, licenser och royalties samt transporter. Vad gäller de två förstnämnda posterna kommer det framförallt av att exporten har ökat markant. Exporten av transporter ligger kvar på samma nivå som förra året men importen har däremot minskat vilket leder till ett relativt högt netto.

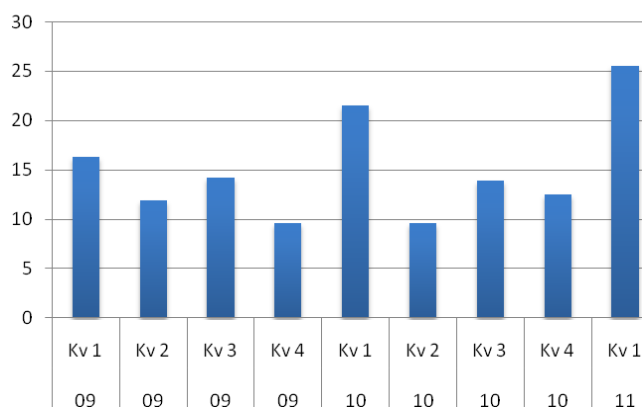
Svenskars konsumtion vid resande utomlands fortsätter att öka jämfört med första kvartalet föregående år. Samtidigt har utländska resenärers konsumtion i Sverige inte påverkats av kronförstärkningen i så stor utsträckning utan den ligger kvar på samma nivåer som tidigare år. Utvecklingen gör att importen och exporten fortsätter att röra sig från varandra vilket innebär en relativt hög nettoimport på posten resor. Jämfört med 2010 har nettoimporten ökat med 1,2 miljarder kronor.

Exporten av resor består av utländska resenärers konsumtion vid resande i Sverige medan importen motsvarar svenskarnas utgifter vid resande utomlands. Posten resor är kraftigt säsongbetonad och jämförelser görs bäst med motsvarande period föregående år.

Faktorinkomster

Faktorinkomsterna består av både lön för arbete och avkastning på investerat kapital vilka tillsammans gav ett kapitalinflöde om 25,5 miljarder kronor. Kapitalavkastningen består i sin tur av avkastning på direkta investeringar, portföljinvesteringar samt övriga investeringar. Den höga kapitalavkastningen förklaras framförallt av höga vinster inom direktinvesteringar.

Faktorinkomster, netto Mdr (se tabell E)

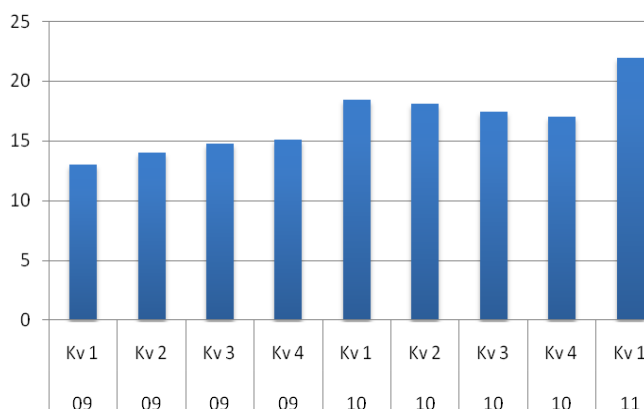

Avkastning direkta investeringar

Avkastningen på direktinvesteringar gav ett nettoinflöde på 22,0 miljarder kronor under första kvartalet. Avkastningen på direktinvesteringar i utlandet var 68,9 miljarder kronor medan avkastningen på direktinvesteringar i Sverige var 46,9 miljarder kronor. Utdelningarna var förhållandevis små under kvartalet, vilket i sin tur innebär att stora återinvesterade vinstmedel redovisas i statistiken. Återinvesterade vinstmedel är en residualpost i statistiken och avser den del av avkastning som inte delas ut till aktieägarna.

Kapitalavkastningen för företag inom direktinvesteringsförhållanden är preliminär fram till dess att den ersätts av utfallet från den årliga undersökningen inom direktinvesteringar.

Avkastning direkta investeringar, netto Mdr (se tabell E)

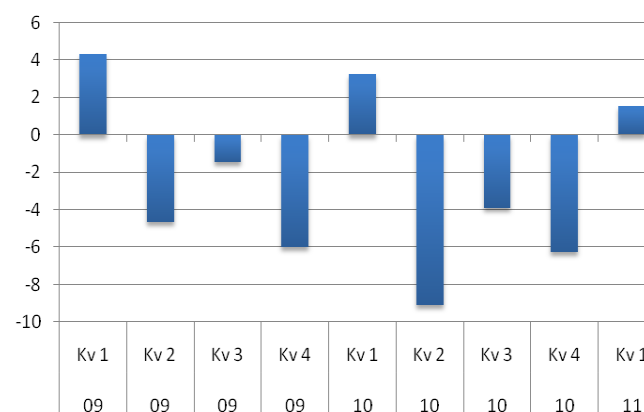
Avkastning portföljinvesteringar

Räntorna på svenska obligationer föll tillbaka något delvis beroende på lägre räntenivåer på statsobligationer medan avkastningen på utländska obligationer steg jämfört med föregående kvartal.

Årets första utdelningar på svenska aktier genererade utlandet en avkastning på nära 2,0 miljarder. Den största delen av utdelningarna kommer dock under andra kvartalet. Svenskars utdelning på sina investeringar i utländska aktier gav kapitalinflöden om 15,1 miljarder kronor.

Tillsammans gav räntor och aktieutdelningar ett nettoinflöde av kapital om 1,5 miljarder kronor.

Avkastning portföljinvesteringar, netto Mdr (se tabell E)

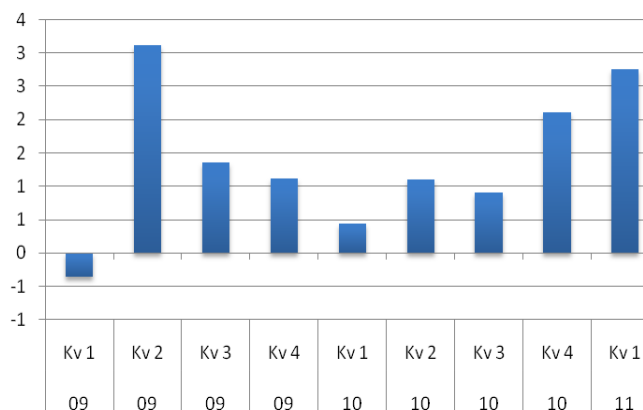

Avkastning övriga investeringar

Avkastningen på övriga investeringar i utlandet gav ett nettoinflöde på 8,6 miljarder kronor medan avkastningen på övriga investeringar i Sverige gav ett nettoutflöde på 5,8 miljarder kronor. Trots att tillgångar och skulder är nästan lika stora gav avkastning på övriga investeringar ett nettoinflöde på 2,8 miljarder kronor. Nettoflödet förklaras främst av att det är högre avkastning på tillgångar än på skulder.

Avkastning på övriga investeringar består av avkastning på lån och depositioner m.m. De största bidragen till posten är avkastning på sådana tillgångar respektive skulder som banker i Sverige har gentemot motparter i utlandet.

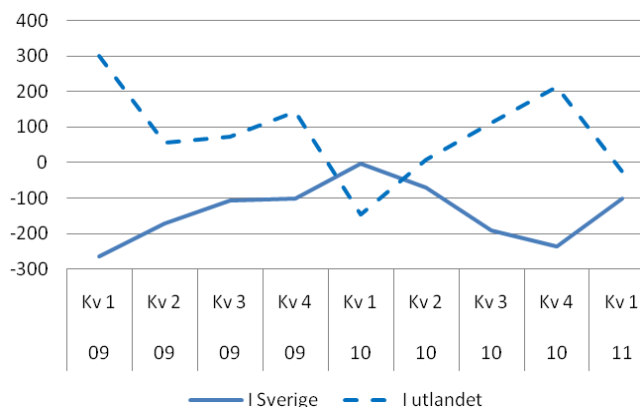
Avkastning övriga investeringar, netto Mdr (se tabell E)

Finansiell balans

Den finansiella balansen resulterade i ett nettoutflöde på 127,3 miljarder kronor för första kvartalet 2011. Det var främst portföljinvesteringar som bidrog till utflödet.

Finansiell balans, netto Mdr (se tabell G)

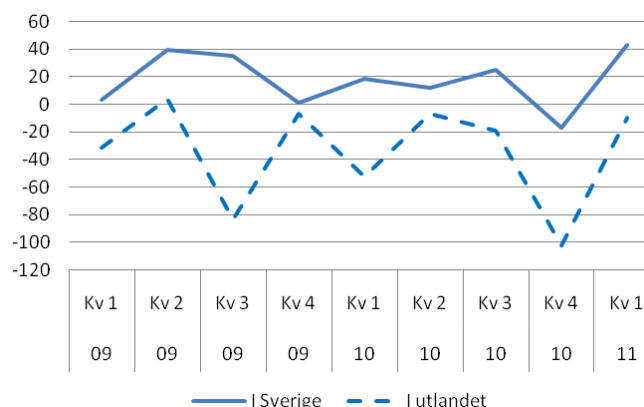

Direkta investeringar

Direktinvesteringar gav ett nettoutflöde på 9,8 miljarder kronor under första kvartalet. Svenska direktinvesteringar i utlandet gav ett nettoutflöde på 53,1 miljarder kronor. Konvertering av lån till eget kapital bidrog till utflöde inom delposten eget kapital och inflöde inom delposten lån. Återinvesterade vinstmedel bidrog med ett större utflöde då utdelningar varit relativt små under kvartalet.

Utländska direktinvesteringar i Sverige gav ett nettoinflöde på 43,2 miljarder kronor under första kvartalet. Även inom utländska direktinvesteringar i Sverige stod återinvesterade vinstmedel för huvuddelen av nettoinflödet.

Direkta investeringar, netto Mdr (se tabell G)

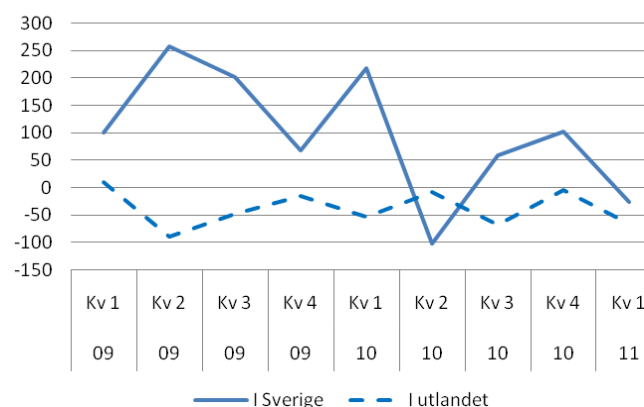
Portföljinvesteringar

Portföljinvesteringar med utlandet gav under första kvartalet kapitalutflöden på 92,9 miljarder netto. Utflödet förklaras främst av handel med svenska statspapper samtidigt som svenska investerare ökade sina innehav av utländska räntebärande värdepapper. Totalt gav handeln med räntebärande värdepapper utgivna av staten upphov till utflöden om 68,2 miljarder kronor netto. Utöver Riksgäldens minskande emissionsvolym bidrog även utländska investerares försäljningar på sekundärmarknaden till nettoutflödena.

Svenska placerares köp av utländska räntebärande värdepapper bidrog också med kapitalutflöden om 56,3 miljarder kronor. Framförallt rönte danska obligationer störst intresse men även amerikanska och finska räntebärande värdepapper lockade.

Den gränsöverskridande handeln med aktier och fonder svarade för utflöden på 15,2 miljarder kronor netto. Svenska investerare nettoköpte utländska aktier och fonder för 10,0 miljarder kronor.

Portföljinvesteringar, netto Mdr (se tabell G)

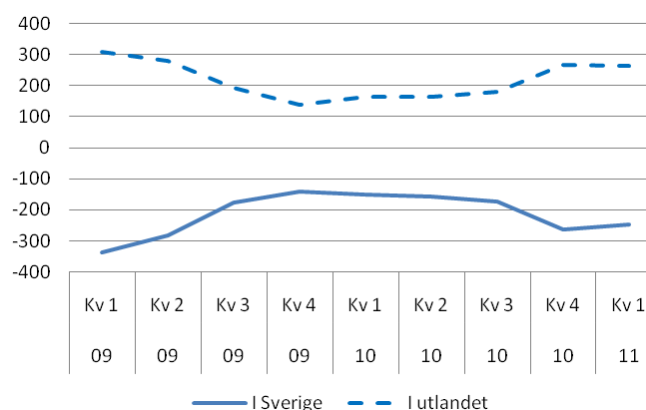

Finansiella derivat

Transaktioner i finansiella derivat bidrog med ett relativt stort nettoinflöde om 15,3 miljarder. Bruttoflödena ligger på samma höga nivå som det föregående kvartalet¹. Det är framförallt förfall av valutaswappar som bidrog till flödet.

Flöden från finansiella derivat uppkommer genom realiserade värden från förfallna kontrakt, samt genom olika typer av premiebetalningar. De finansiella instrument som utgör derivat är främst optioner, terminer och swappar. De största handelsvolymerna avser olika typer av valutaderivat.

Finansiella derivat, netto Mdr (se tabell G)

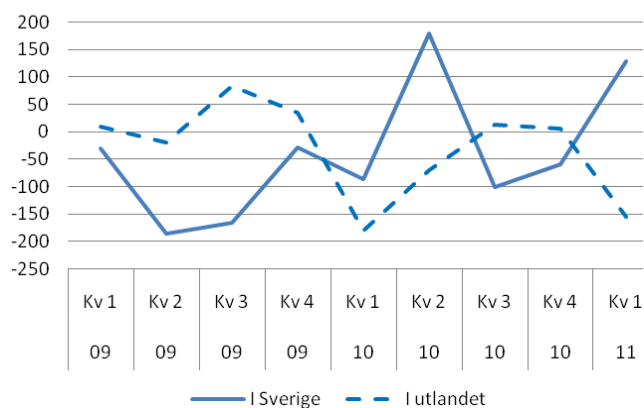

Övriga investeringar

Övriga investeringar gav ett nettoutflöde på 25,3 miljarder kronor under första kvartalet. Utlåning till utlandet genererade ett nettoutflöde på 154,2 miljarder kronor medan upplåning från utlandet gav ett nettoinflöde på 128,9 miljarder kronor. Flödena var huvudsakligen mot de nordiska länderna.

Övriga investeringar består huvudsakligen av banksektorns lån till och från utlandet exklusive värdepapperslån. Detta omfattar bland annat reverslån, depositioner och repor.

Övriga investeringar, netto Mdr (se tabell G)

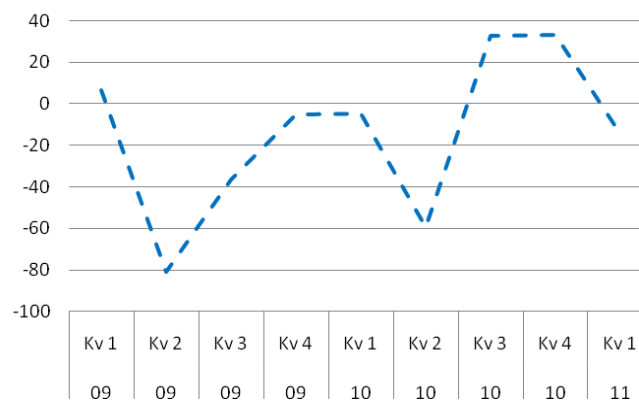
¹ Kvartal 4 2010 förändrades insamlingen av derivat något vilket kan ha haft inverkan på resultatet.

Valutareserven

Transaktioner i valutareserven gav ett nettoutflöde på 14,5 miljarder kronor under första kvartalet då Riksbanken förstärkte valutareserven. Utflödet förklaras av ett ökat innehav av utländska banktillgodohavanden och värdepapper.

Valutareserven, netto Mdr (se tabell G)

Vad är betalningsbalansen?

Betalningsbalansen produceras och sammanställs sedan september 2007 av Statistiska centralbyrån på uppdrag av Sveriges riksbank.

I en sluten ekonomi bestäms nivån på investeringarna av det samlade sparandet i ekonomin. Detta innebär att om sparandet av någon anledning minskar blir följden att även investeringarna minskar. I en öppen ekonomi är sambandet mellan sparande och investeringar inte lika tydligt eftersom globala finansiella marknader gör att internationellt kapital enkelt kan flöda mellan länder. Betalningsbalansen innehåller information om dessa flöden. Det är helt enkelt en sammanställning av ett lands reala och finansiella transaktioner med omvärlden.

Betalningsbalansen kan delas in i:

- Bytesbalansen, som visar handel i varor och tjänster, löner, avkastning på finansiella tillgångar och skulder, samt löpande transfereringar såsom t.ex. EU-bidrag och avgifter.
- Kapitalbalansen, som dels omfattar EU-bidrag och U-bistånd för reala investeringar och dels köp och försäljning av rättigheter, såsom t.ex. patent.
- Den finansiella balansen, som delas in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övriga investeringar och valutareserven. Den finansiella balansen visar förändringar i finansiella tillgångar och skulder gentemot omvärlden.

En härledning av betalningsbalansen

Ett lands bruttonationalprodukt, BNP_t , är det samlade värdet på de varor och tjänster som produceras i landet under ett visst år t . Produktionen används till att tillfredsställa antingen den inhemska efterfrågan i form av hushållens konsumtion, C_t , privata investeringar, I_t , och offentliga utgifter, G_t , eller till att levereras utomlands i form av export av varor och tjänster, X_t . Den inhemska efterfrågan kan även tillgodoses av import av varor och tjänster, M_t . Den s.k. nationella inkomstidentiteten visar att ett lands produktion under ett enskilt år är lika med summan av den inhemska efterfrågan ($C_t + I_t + G_t$) och nettoförsäljningen av varor och tjänster till övriga världen ($X_t - M_t$):

$$BNP_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t.^2 \quad (1)$$

Genom att addera de s.k. nettofaktorinkomsterna, F_t , d.v.s. svenska faktorinkomster intjänade utomlands (svenska löntagares ersättning utomlands samt avkastningen på svenskt kapital utomlands) minus utländska faktor-

² Denna relation kallas för en identitet eftersom den definitionsmässigt måste vara uppfylld i varje enskild tidsperiod.

inkomster intjänade i Sverige (utländska löntagares ersättning i Sverige samt avkastningen på utländskt kapital i Sverige) kan (1) skrivas om i termer av den s.k. bruttonationalinkomsten, BNI_t .³

$$BNI_t = C_t + I_t + G_t + X_t - M_t + F_t. \quad (2)$$

En omskrivning av (2) ger:

$$BNI_t - C_t - G_t = S_t = I_t + X_t - M_t + F_t, \quad (3)$$

där S_t avser det samlade nationella sparandet i ekonomin. Det nationella sparandet utgörs av den konsoliderade offentliga sektorns sparande, $T_t - G_t$, där T_t är skatteintäkten, och hushållens sparande, $BNI_t - T_t - C_t$.⁴

Enligt (3) gäller:

$$S_t - I_t = X_t - M_t + F_t. \quad (4)$$

Differensen mellan S_t och I_t kallas ofta för nettoinvesteringarna gentemot utlandet och differensen mellan X_t och M_t kallas för handelsbalansen.

$X_t - M_t + F_t$ är bytesbalansen. Ekvation (4) visar därmed att det finns ett enkelt samband mellan nettoinvesteringarna och handelsbalansen. För en given nettofaktorinkomst kommer alltid förändringar i differensen mellan S_t och I_t att följas av motsvarande förändringar i differensen mellan X_t och M_t . Ekvation (4) visar också att det inte går att på kort sikt reducera ett underskott i handelsbalansen utan att samtidigt öka det nationella sparandet eller minska de inhemska investeringarna.⁵ Det är även intressant att notera att ekvation (4) innebär att om hushållens sparande är lika stort som de inhemska investeringarna, kommer den offentliga sektorns sparande utvecklas ungefär som nettoexporten över tiden.⁶

På samma sätt som det nationella sparandet kan delas upp i den konsoliderade offentliga sektorns sparande och hushållens sparande kan de inhemska investeringarna delas upp i den offentliga sektorns investeringar och privata investeringar. Denna uppdelning ger vid handen att om den offentliga sektorns investeringar överstiger denna sektors sparande, och om detta inte fullt ut motverkas av ett sparandeöverskott i den privata sektorn, måste detta per definition motsvaras av ett underskott i bytesbalansen. Ett växande underskott i bytesbalansen kan därigenom vara ett tecken bland andra på att statens utgifter är högre än inkomsterna.

Genom att kombinera den nationella inkomstidentiteten (1) med den nationella budgetrestriktionen kan betalningsbalansen härledas. Enligt budgetrestriktionen är landets samlade utgifter i varje tidsperiod begränsade av inkomsten i samma period och landets möjligheter att låna:

³ Dessa faktorinkomster kallas numera ofta för primära inkomster. Nettofaktorinkomsterna består av löner, kapitalavkastning och löpande transfereringar.

⁴ Detta innebär alltså att det nationella sparandet är identiskt med summan av den offentliga sektorns sparande och hushållens sparande.

⁵ Nettofaktorinkomsterna antas vara konstanta på kort sikt.

⁶ Denna relation innebär i själva verket att den offentliga sektorns budgetbalans under vissa tidsperioder kommer att samvariera med handelsbalansen.

$$BNP_t + r_t A_t = C_t + I_t + G_t + (A_{t+1} - A_t). \quad (6)$$

där A_t är nettotillgångarna gentemot utlandet i period t och $r_t A_t$ är räntekostnaden på dessa tillgångar. Nettotillgångarna består i sin tur av kapitalbalansen och den finansiella balansen. Från (1) och (6) erhålles enkelt betalningsbalansen:

$$X_t - M_t + F_t = -(A_t - A_{t+1}). \quad (7)$$

Vänsterledet i betalningsbalansen (7) är, som tidigare har nämnts, bytesbalansen som består av summan av handelsbalansen och nettofaktorinkomsterna. Termen $(A_t - A_{t+1})$ i högerledet visar hur nettotillgångarna gentemot utlandet förändras över tiden. Notera att om svenskar nettoköper utländska tillgångar så uppvisar kapitalbalansen och den finansiella balansen ett nettounderskott, d.v.s. $A_t - A_{t+1} < 0$. Ekvation (7) innebär således att summan av bytesbalansen, kapitalbalansen och den finansiella balansen alltid är identiskt lika med noll.⁷

Sambandet med utlandsställningen

Eftersom den finansiella balansen mäter nettoutlåningen gentemot omvärlden kommer en förändring i bytesbalansens saldo – per definition – alltid att motsvaras av en likartad förändring i nettoanspråken gentemot omvärlden. Ett bytesbalansöverskott motsvaras således av en ökning av nettofordringarna – privata eller offentliga – gentemot omvärlden. Överskottet kan även återspeglas i en ökning av valutareserven eftersom valuta-reservtransaktionerna ingår i den finansiella balansen. Ett underskott i bytesbalansen innebär istället att nettoförvärven från omvärlden måste betalas antingen genom avveckling av utländska tillgångar eller genom en ökning av skulderna till utlandet.

Detta innebär att om t.ex. Sverige köper mer tillgångar utomlands än vad som säljs till utlandet (detta är detsamma som att säga att nettot av den finansiella balansen är mindre än noll) måste Sverige samtidigt sälja mer varor och tjänster till utlandet än vad som köps från utlandet. De samlade betalningarna ut ur ett land måste helt enkelt motsvara det samlade betalningsinflödet.

Utlandsställningen visar ett lands totala nettoskuldsättning och redovisas i form av stockuppgifter över samtliga inhemska sektorer tillgångar och skulder gentemot omvärlden. Nettot av tillgångarna och skulderna är således ett mått på ett lands förmögenhet gentemot omvärlden. Stockuppgifterna redovisas till marknadsvärde och delas precis som den finansiella balansen in i direkta investeringar, portföljinvesteringar, finansiella derivat, övrigt kapital och valutareserven.⁸

⁷ Eftersom en rad olika källor används för att mäta posterna i betalningsbalansen uppstår såväl mätfel som periodiseringsfel och därför ingår också en residual i form av en restpost.

⁸ I vissa fall används det bokförda värdet istället för marknadsvärdet p.g.a. att underlaget för beräkning av marknadsvärdet är otillräckligt.

Sambandet mellan utlandsställningen och de transaktioner som ingår i betaldningsbalansen illustreras i figuren nedan. Förändringar i nettoställningen gentemot omvärlden beror både på genomförda transaktioner som registreras i den finansiella balansen och på förändringar i växelkurser och tillgångspriser. Dessutom kan stockarna påverkas av t.ex. nedskrivningar av fordringar (ett exempel på övriga korrigeringar i figuren). Om bytesbalansen under en längre period uppvisar under- eller överskott medför detta en uppbyggnad av antingen en nettoskuld eller en nettotillgång.

	Förändringar av utlandsställningen beroende på				
Ingående balans	Transaktioner	Prisförändringar	Valutakursförändringar	Övriga korrigeringar	Utgående balans

All officiell statistik finns på: **www.scb.se**

Kundservice: tfn 08-506 948 01

All official statistics can be found at: **www.scb.se**

Customer service, phone +46 8 506 948 01